

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการดูแลสุขภาพของตนเองระหว่างนักเรียนที่เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุขกับนักเรียนอื่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2532 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายและจัดดำเนินการผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียน ในปี 2532 จำนวน 183 โรงเรียนเป็นนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 34,790 คน เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุข 5,711 คนและนักเรียนอื่นจำนวน 29,079 คน

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบหลายระยะ (Multi - Stage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 816 คน เป็นนักเรียนที่เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุขจำนวน 408 คน และนักเรียนอื่นจำนวน 408 คน

ขั้นตอนที่ 1 ทาขนาดตัวอย่างประชากรที่เหมาะสม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างประชากร 2 กลุ่มคือนักเรียนที่เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุขและนักเรียนอื่นที่ไม่ใช่ผู้นำเยาวชนสาธารณสุข โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1970) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N (e)^2}$$

- เมื่อ n = ขนาดตัวอย่างประชากร
 N = ขนาดของประชากร
 e = ความคลาดเคลื่อนเท่าที่ยอมรับได้

กำหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนเท่าที่ยอมรับได้เท่ากับ .05 คำนวณหาขนาดตัวอย่างประชากรที่เหมาะสมได้นักเรียนที่เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุขจำนวน 374 คน และนักเรียนอื่นที่ไม่ใช่ผู้นำเยาวชนสาธารณสุขจำนวน 395 คน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ตัวอย่างประชากรนักเรียนที่เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุขจำนวน 408 คน และนักเรียนอื่นที่ไม่ใช่ผู้นำเยาวชนสาธารณสุขจำนวน 408 คน

ขั้นตอนที่ 2 ลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดดำเนินการโครงการผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียนและเปิดการเรียนการสอนทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 51 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 27 แล้วคำนวณเทียบสัดส่วนหาค่าร้อยละแยกตามเขตการศึกษาทั้ง 13 เขตการศึกษา ดังนี้

โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างตามเขตการศึกษา

$$= \frac{\text{โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{ประชากรโรงเรียนแต่ละเขตการศึกษา}}{\text{ประชากรโรงเรียนทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 1 ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร จำแนกตามเขตการศึกษาและโรงเรียน

เขตการศึกษา	โรงเรียน ประชากร	โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน กลุ่มตัวอย่าง
เขตกรุงเทพมหานคร	9	2	16
เขตการศึกษา 1	10	3	24
เขตการศึกษา 2	6	2	16
เขตการศึกษา 3	12	3	24
เขตการศึกษา 4	6	2	16
เขตการศึกษา 5	11	3	24
เขตการศึกษา 6	5	2	16
เขตการศึกษา 7	25	7	56
เขตการศึกษา 8	18	5	40
เขตการศึกษา 9	19	5	40
เขตการศึกษา 10	23	6	48
เขตการศึกษา 11	25	7	56
เขตการศึกษา 12	14	4	32
รวม	183	51	816

ขั้นตอนที่ 3 ลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนโดยคำนวณเทียบสัดส่วนหาค่าร้อยละ ตามจำนวนโรงเรียนในแต่ละจังหวัดแยกตามโรงเรียนในแต่ละเขตการศึกษาจากขั้นตอนที่ 2 แล้วทำการลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นตอนที่ 4 สุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 51 โรงเรียนโดยการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างผู้นำเยาวชนสาธารณสุขโรงเรียนละ 8 คนโดยการสุ่มอย่างง่ายได้เพศชาย 4 คนเพศหญิง 4 คน และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนอื่นที่ไม่ใช่ผู้นำเยาวชนสาธารณสุขโรงเรียนละ 8 คน เพศชาย 4 คน และเพศหญิง 4 คน แล้วสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในแต่ละโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 การดูแลสุขภาพตนเอง ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) มี 4 คำตอบ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเป็นแบบปลายเปิด (open ended)

การสร้างเครื่องมือ

1. การเตรียมการก่อนการสร้างแบบสอบถาม

1.1 ศึกษาหลักสูตรสุขศึกษาในชั้นประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 หลักสูตรสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 หลักสูตรสุขศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 คู่มือการใช้หลักสูตร หนังสือเรียน คู่มือการสอนเอกสาร และรายงานการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาการจัดดำเนินการ โครงการผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียนมัธยมศึกษาจากหนังสือคู่มือ เอกสารที่ใช้ในการฝึกอบรมผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตลอดจนเป้าหมายในการดำเนินงาน

1.3 ศึกษาโครงการผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียน จากเอกสาร หนังสือ คู่มือโครงการผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียน คู่มือวิทยากรอบรมผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียนและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 ศึกษาโครงการสุขภาพในโรงเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ชมรมสุขภาพ การจัดสวนสุขภาพ เป็นต้น

1.5 ศึกษาปัญหาสุขภาพของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาจาก หนังสือ และ เอกสารต่าง ๆ

2. การสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ชื่อโรงเรียน จังหวัด เพศ สถานภาพผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียน ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดาและรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 การดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) จำนวน 70 ข้อ โดยเน้นการดูแลสุขภาพของตนเองในเรื่องสุขภาพส่วนบุคคล โภชนาการ สุขามิบาลสิ่งแวดล้อม เพศศึกษา บริการสาธารณสุข สุขภาพผู้บริโภคน ยาและสิ่งเสพติด การปฐมพยาบาล สวัสดิภาพ โรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ และสุขภาพจิต

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (open ended)

3. การตรวจสอบเครื่องมือ

3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางสุขศึกษา จำนวน 8 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ขอคำแนะนำที่จะปรับปรุงเครื่องมือให้ถูกต้องและเหมาะสม

3.2 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้นำเยาวชนสาธารณสุขในโรงเรียนและนักเรียนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 46 คน

3.3 นำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^x ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยวิธีโคเอฟิเชียน อัลฟา (coefficient alpha) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

3.4 ปรับปรุงแบบสอบถาม พร้อมกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจทาน ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ไปยังอธิบดีกรมสามัญศึกษา
2. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนจาก กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ส่งไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 51 โรงเรียน
3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 816 ฉบับ โรงเรียนละ 16 ฉบับ โดยเริ่มส่งแบบสอบถามตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม 2533 ถึงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2533 และแนบซองติดแสตมป์ให้ครูช่วยรวบรวมส่งแบบสอบถามกลับคืนมายังผู้วิจัย และผู้วิจัยได้ส่งและเก็บแบบสอบถามส่วนหนึ่งด้วยตนเอง
4. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาเลือกฉบับที่สมบูรณ์ ได้จำนวน 800 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.44

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ดังนี้

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง ประกอบความเรียง
2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งเป็นการดูแลสุขภาพตนเองของผู้นำเยาวชน สาธารณสุขในโรงเรียนและนักเรียนอื่น ๆ มาแจกแจงความถี่ในแต่ละข้อ แล้วหาค่าเฉลี่ยโดย

กำหนดคะแนนดังนี้

คะแนนของข้อที่ควรปฏิบัติ

ทำเป็นประจำ	มีค่า	4	คะแนน
ทำบ่อยครั้ง	มีค่า	3	คะแนน
ทำนาน ๆ ครั้ง	มีค่า	2	คะแนน
ไม่เคยทำเลย	มีค่า	1	คะแนน

คะแนนของข้อที่ไม่ควรปฏิบัติ

ทำเป็นประจำ	มีค่า	1	คะแนน
ทำบ่อยครั้ง	มีค่า	2	คะแนน
ทำนาน ๆ ครั้ง	มีค่า	3	คะแนน
ไม่เคยทำเลย	มีค่า	4	คะแนน

เมื่อได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนในข้อที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติแล้ว นำมาเทียบกับระดับการดูแลสุขภาพตนเอง โดยถือเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.00 หมายถึง ดูแลสุขภาพตนเองดีมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ดูแลสุขภาพตนเองดี

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ดูแลสุขภาพตนเองพอใช้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ดูแลสุขภาพตนเองไม่ดี

3. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. เปรียบเทียบการดูแลสุขภาพตนเองระหว่างผู้นำเยาวชนสาธารณสุขกับนักเรียนอื่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้ค่า "ที" (t-test) ทดสอบความแตกต่างที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนที่เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุขกับนักเรียนอื่น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามตัวแปรนักเรียนชายที่เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุข นักเรียนหญิงที่เป็นผู้นำเยาวชนสาธารณสุข นักเรียนชายอื่น และนักเรียนหญิงอื่น โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ด้วยค่าเอฟ (F-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แล้วทดสอบ

ความแตกต่างระหว่างคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' test)

6. นำแบบสอบถามตอนที่ 3 ที่เป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (open ended) สำหรับคำตอบส่วนนี้นำมาใช้ในการอภิปรายผล และเป็นข้อเสนอแนะอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้ โดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทดสอบใด ๆ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การคำนวณค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่า "ที" (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ผู้วิจัยคำนวณค่าสถิติโดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^x (Statistical Package for the Social Sciences version x) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย